

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. A mi domesztikánk. Kósa Ede. — Tárca. A vallásbölcsezet főbb problémái és a biblia. Erdős József. — Egy nagy költő hagyatéka. Kiss Ferencz. — Közügyeink. Egy vallásszerű ügy története. Tóth Lajos. — Megoldásra váró kérdések. Szikszay János. — Irodalom. — Különfélek. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A mi domesztikánk.

II.

Domesztikánk alapjában meg levén ingatva a folyóvátétel által — persze nem adhat segílyt, csak alamizsnát, csak morzsahulladékot kenyérdarab helyett.

A gazdagok asztaláról lehullott morzsák igaz hogy elcsendesíthetik az éhséget kis időre; és ezek a morzsák is többet érnek a semminél, kivált ingyen, Isten nevében a „valami“ is köszönettel veendő. De itt e ponton megint azon kórtünet észlelhető, hogy a domesztika által nyújtott morzsák nem mindig az éhezőknek, sőt gyakran az arra rá nem szorult, és így nem reá nem érdemes, de rimánkodni jól tudó kérvényezőknek adatnak — és így a mi domesztikánk helyesen jellemezve: csak egy terített convictusi asztal, mely mellé leülhet ingyen ebédhez mindaz, ki érette meg nem fizetni nem áallja.

Ugyde még ez csak nem volna olyan visszatetsző, ha a domesztika asztalához leülők mindnyájan kapnának ebédet, vagy a mi kevesebbe kerül, legalább vacsorát.

De a helyett, hogy az asztal mellé ültetnének sokan, (kérvényüket behatóan tárgyalva — figyelembe vénék) az azok jogcímekkel bírók közül, — e lesújtó és elpirító szavakkal mutatnak ajtót sokaknak: „miértjöttél ide? — mikor nincsen te néked mennyegzői ruhád“. Tessék e szavakat exegetálni!

Specificus eseteket nem hozok fel, mert az felesleges. Utalok a gyakorlatra. Minden egyházmegye ismeri a maga instantiát írni szerető embereit. Minden paptársam ismeri

egyházmegyéje segélyezésre méltó papjait, egyházait: s ismeri, kik a kapott segílyt könnyelműen elpotyázzák divatos czifra ruhákra s más felesleges czélokra! . . .

Ha specificus eseteket nem hozok is elő, de gondolatpontjaim annál jobban beszélnek azok előtt, kik a sorok között is tudnak olvasni!

Én nem irigylem, nem sajnálom senkitől a domesztika segílyét, nem zarándokoltam soha hozzá, tehát nem a mellőztetésért beszélek, — én nem kárhoztatom azokat, kik a segílyeket útalványozzák, megszavazzák, de elítélem azokat, kik arra rá szorulva nem levén, kamatozó tőkepénz (mert vannak ilyenek is), földbirtok s jó egyház birtokában (ilyenek is vannak többen), csupán azon elvből kiindulva: kérjete és megadatik — a szegény egyházak, s kevés jövedelmű lelkészek elől a koncztot elhorgászni törekesznek.

Az ily eljárás szerintem nem fér meg a tisztességgel! . . .

Hogy a domesztikai segílyt osztó bizottság nem jár el mindig mindenkivel szemben méltányosan, említek csak egy esetet, mely a legközelebbi segílykiosztásnál visszatetszéssel találkozék az elmellőzött lelkészt ismerők részéről. Egy a Szamos és Tisza torkolatánál fekvő, az árvíz rombolásainak majd minden évben kitett egyház lelkésze, ki már azon helyen 3 rendkívüli árvízveszély borzalmait, csapásait élte át, élete is többször veszélyben volt, mult évi árvíz által okozott tetemes káraitra hivatkozva, bátorságot vett magának a domesztikához zarándokolni — pontosan kiállítván az öt évek óta megvakulással fenyegető szemével és öregségtől reszkető kezeivel a minuciáig kirubrikázott ívet (melyet a községi bírónak (!!!) ellen jegyezni, illetve feül kell neve aláírásával hitelesíteni, a mi lealázó a lelkészi hivatalra nézve) — és noha a falu érdemes bírása is bizonyítja a károkat — nem kapott semmit! Igaz, — még eddig az elutasító indokolást nem olvastam, hanem furcsa volna, hogy ha a szembetegséggel évek óta

-küzdő, szembajára sokat költő, — s árvízkarokat szenvedett egyik papja egyházmegyének (n.-károlyi) azon indoklás alapján nem kapott volna segílyt, s azon okon lett volna figyelmen kívül hagyva kérvénye, mint „A miniszter előszobájában“ című színműben, a 80 éves napdíjas Knabe Farkas Jeremiás kérvénye, mely csupán azért lett elútasítva a rendes irnoki kineveztetéstől, mert már vén, mert már vele csak a világ több!

Ilyeneket látva „difficile est satyram non scribere“.

Hátha még az érem másik oldalát megfordítjuk, minő fonáksággal találkozunk e segílyosztás processusánál. Minő számos és megbotránkozató példáit látjuk, hogy oly lelkészek nem átalják a községi bíróval (!!!) felülhitelesíteni kérvényeiket, kik a húsos fazekak mellett ülnek; és fénylenek társaik között az ő gazdagságaik által, kik ha magukat e cikk által kellemetlenül érintve találják, jobb ha követendik a latin közmondást, melynek értelme szerint ha hallgatnak: bölcsék maradnak!

Én is elmondva nagy általánosságban a magam nézetét, nem csak a magamét, de sok lelkésztársaimét is — én is elhallgatok. Ha használtam valamit a közügynek, az e cikk írására szánt időt nem fogom soha elvesztettnek tartani.

Minden más cél nélkül én csak az itt-ott gyakran hallható s a domesztika ellen hangoztatott elégtelenséget, panaszos sóhajokat igyekeztem összegyűjtve visszasugároztatni az igazság prizmaüvegével, a szabad gondolkodás és szabad szólás jogánál fogva: — én csak domesztikánk kóros tüneteit igyekeztem felmutatni, — s a kór, a betegség orvoslását — mások előtt visszavonulva — Izráel véneire, mint bölcsékre bízom!

Jármi.

Kósa Ede.

T á r c z a.

A vallásbölcsészet főbb problémái és a biblia.

(Folytatás.)

III.

A szabadság és szükségesség problémája.

A vallásbölcsészet egyik legnagyobb fontosságú feladata a szabadság és szükségesség problémájának megoldása. Nyílt kérdés ez mind a világtörténelemre, mind közelebbről a filozóphiára és theológiára nézve is, úgy hogy annak miként történő megoldásától feltételeztetik egész rendszerünk és álláspontunk iránya, végcélja és eredménye. Megoldási kísérletünk folyamán feltüntetjük tehát e problémát 1. metaphysico-ethikai, illetve speculativ történelmi szempontból; 2. a kijelentés álláspontján.

A) Az emberi akarat szabadságáról szóló metaphysikai és ethikai elméletek eredete egyidős az ókori görög bölcseléssel. Azonban már az akarat szabadságáról való bölcselés kez-

deténél jóval előbb is uralkodó volt az a gondolat, mely leköltve tartá a lelkeket, hogy t. i. minden dolgok és jelenségek, bizonyos megmásíthatatlan szükségességnek és kényszerűségnek kifolyásai s okozatai. A külvilág összes tüneményeit, sőt bizonyos mérvben az egyes istenségeknek tulajdonított különleges természeti eseményeket is úgy tekintették, mint a melyek az örök végzet (fatum, *ἐπιταγή*) kényszertörvénye alá vannak rendelve; nemcsak ezek pedig, hanem még magok a homerosi istenek is, melyek ama változhatatlan örök sorsistennő — *ἄρτα* — hatalmát korlátozni bár tudják, de megsemmisíteni képtelenek. Majd midőn a gondolkozó értelem megkísérlette a természeti erők hatásait, mint megannyi okozatot, az indító okokra visszavezetni és az egyes jelenségek bekövetkezése, több esetben teljesen megbízható pontossággal kiszámíthatónak bizonyult: akkor már az a feltevés és hiedelem lett általánossá, hogy minden természeti jelenés és minden, a nap alatt történhető változás, szoros oki és okozati kapcsolatban (causalnexus) áll egymással; minek alapján aztán a természettudományi búvárlat, a fatum határozatlan, sötét gondolata helyébe, az állandóan működő s mindenütt jelenlevő természeti központi erőket léptette, mint a melyeknek szakadatlan működésére s érzékelhető hatására volna visszavezethető mindaz, a mi csak a szerves és szerves teremtmények világában előfordul. De, még tovább menve, azt is megkísérlette a természettudomány, hogy a szellemi és lelki élet különböző phasisait, a gondolkozást, érzést és akarást is, pusztán a vakon működő természeti törvények kényszerkövetkezményei gyanánt tüntesse föl. Az ezen irányban tett kísérleteket noha csekély siker jutalmazta, de ez is elegendő arra, hogy sokakban megerősítse azt a hiedelmet, miszerint minden okozatnak megvan a maga természeti oka, ennek ismét a maga indoka és így tovább egész a végtelenig. E képzetnek egyébiránt tápot nyújt maga az emberi gondolkodás is, melynek következtelensége itt is bebizonyul. Például: jó szerencséjét, haladását, gyarapodását szereti kiki a maga érdemének tulajdonítani s figyelmen kívül hagyja a közreműködő tényezőket s külső indokokat; legkevésbé gondol a fatumra, mert ez az emberi önérzettel s büszkeséggel összeférhetetlen volna. Viszont azonban senki sem tekinti önmagát saját romlása okozójának, hanem rendszeren másokat kárhoztat, utolsó stadiumon pedig saját végzetét. „Senki sorsát el nem kerülheti“, — ez oly megszokott szólásforma, mely a pogányvilág őskora óta általános tantételként szerepel, minden baleset vagy kedvezőtlen esemény alkalmával. És miután csakugyan hasonló esetben hasonló jelenségek, más esetekben meg más következmények szoktak beállani: innen van az, hogy az ember majdnem természetesen találja a végzetszerűségről, vagy bizonyos beláthatatlan természeti kényszertörvényről alkotott képzet indokolhatóságát. Közreműködik e tekintetben különösen a félelem és remegés, melyet érez az ember, valahányszor a bekövetkezhető, vagy éppen kérlelhetetlenül bekövetkezendő változásokra gondol, avagy p. o. a megsemmisülés rémes rejtelve támad fel agyában; úgy hogy hajlandóbb elfogadni a végzetszerűség és változhatatlan kényszertörvény létezését, sem mint meghasonlásba jöjjön kedvező képzeivel. Így aztán minden dolgokat bíz a sorsra, mint a mely útjában feltartóztatlan és a melynek ellenszegülni lehetetlen.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Egy nagy költő hagyatéka.

Keresztén vallásos szempontból.

(Arany János hátrahagyott versei. Budapest. Ráth Mór. 1888.)

(Folytatás.)

Ugyancsak Attilában tünteti fel a költő ama szintén bibliai gondolatot is, hogy Isten a saját eszközét is feltartóztatja útjában, ha eleget tett az ő elővégzetének s ha az eszközül használt féreg nagy diadalai közt megfélekednék küldőjéről s elbizakodottságában mintegy önmagától és önmagáért látszanék harcolni: Isten felemeli kezét s valami jelben megálljt dörg fülébe. Így történik Attilánál is, ki ez égi jelekre megdöbben s ijedve áll meg útjában. Szépen érzékíti ez eszmét ama legendai vonások felhasználásával, melyeket az őskeresztén mithosz tartott fenn számára. Így Attila, mikor kezében a csodás karddal világhódítani megindul s a görögök földjére betör, megdöbben sátrának hirtelen összeomlásán s

„Remegve a hatalmas nézett az ég felé;

Nagy gazdag áldozattal Istent engesztelé“ (199 l.),
a mikor megjósoltatik neki, hogy roppant birodalma össze fog omlani.

„Háromszor még azontul, hogy e jóslat kele,
Érezte Isten ujját megdöbbsent kebele:
Egyszer a Lek vizénél, hol ama csoda-nő
„Vissza, Etel!“ kiálta, — s nem mert átkelni ő.

Másszor, hogy Katalónnak mezején folyt a vér.

Harmadszor Róma ellen hogy vitte harc-vasát,
Töbül kivágni készült a világ városát:
De kardos ősz, csikorgva, fölötte megjelent,
S megtérve a kapuktól, Attila visszament“ (200—1. l.)¹⁾.

Ugyanez események beszéltetnek el más helyen is e kötetben, legfontosabb köztök a római jelenet, melynek legtöbb keresztén legendai színe van:

„ . . . . . Etele szemét égre veté,
Csudálatos alak onnan fenyegeté:
Egy ősz, papi ember, tisztelendő arczczal,
Csikorgatta fogát, éles kivont karddal.
Melynek is láttára Királyi Etele,

Mint valamely gímvad, úgy visszaretene“ (137 l.; a Katalóni jelenet 142 l.).

Mindez idézetek nyilván mutatják a költő intenczióját, mely más nem lehet, minthogy az ember kebelében vad dúlásai, szenvedélyének határt nem ismerő rombolásai közben megszólaltassa Isten hangját s figyelmeztesse az erkölcsi és világrendre, melyet nem halandó, hanem istenkéz rendez és igazgat.

Isten ezen itt említett tulajdonságainak nélkülözhetetlen feltétele az ő m i n d e n t u d ó s á g a, mely mellékesen jelezte-tik már az eddigi idézetekben is, de egész határozottan ki van fejezve több helyen;

„ . . . . . tudja Isten, hogy lesz“ (198 l.).

„ . . . . . Isten látja“ (521 l.).

¹⁾ A legenda szerint Péter és Pál fenyegető alakjai pallossal kezükben, vagy más verzió szerint maga Jézus Krisztus jelent meg felette az égből.

„És, ki mindent jól lát, a nagy Isten előtt“ (376 l.).

„Mintha már az Isten tudja, mióta viselné“ (488 l.);
de nem annyira a multra, mint sokkal inkább a jövőre vonatkozólag fontos az ő mindentudósága, mert övé a jövő, és

„Istené a jövő, emberé a tanács“ (201 l.),
a mely jövőt sokszor megjelenti az embereknek s ujjmutatásával előre példázta, csak hogy ennek felismerésére oly vallásos kedély szükséges, mint az Aranyé.

„Hiába küldte Isten csodás intő jelét“ (186 l.).

„ . . . . . jósol az Isten, kik hozzá folyamnak:

De nem enged földi kényszer hatalomnak“ (224 l.).

„Im csudát az Isten, bizonyos jelt adott“ (136 l.), mely csuda „Isten akaratja biztos jeladója“ (136 l.).

„ . . . . . lelkem Isten megnyitá“ (249 l.).

„Kiról a nagy Isten jós ígét küldte“ (138 l.).

Isten akaratának bölcsesége s szentsége vezet az ő igazságosságára, mely első sorban abban nyilatkozik, hogy a bűnt sújtó karja utóleri, ha elrejtett is, főlemeli haragja vesszejét ellene s a büntetés eszközét is, ha túllépett hivatalán, elejti. Attila működésének fent említett felfogása határozottan ezt bizonyítja. Az ő szentsége s igazsága nem tűri meg a gonoszt, e hitben kiált fel Lajos király:

„Él az Isten! ő lát, lásson is igazat“ (330 l.), majd ismét

„Hanem él az Isten: ő lásson igazat“ (331 l.);

az ő igazságszolgáltatása nehezedik a bűnös vállra, mint „Isten csapása“ (494 l.), „Isten átka“ (407 l.) s a vakmerőre is

„Isten nehéz haragja vár“ (246 l.),

a mikor a bűnei büntetését szenvedő emberiségnek

„Hasztalanul az eget jajja repeszi vala!“ (58. 400 l.).

Ez ő bűnt büntető igazságába vetett hit lelkesíti a honfit, hogy a szabadságért a zsarnokság ellen újra meg újra felvegye s megvijja a szent harcot „Isten előtt!“ (105 l.).

De ez ő szoros igazságát még határtalanabb kegyelme mérsékli, mely a bűnei közt hozzá térőt nem hajtja el, sőt „nagy irgalmából rajta könyörül“, a hozzá felbocsátott ima megnyitja kegyelme ajtait s nem tér vissza üresen. Ezért inti a hűtlent, hogy

„Kérjed Istent: bűnbocsátni

Nála több az irgalom“ (70 l.), mint az embernél, ezért mondja Szondi:

„Kegyelem az Istennél van:
Folyamodom elébe!“ (506 l.)²⁾

Kiss Ferencz.

(Folyt. köv.)

²⁾ V. ö. „Jézus kezében kész a kegyelem:

Egyenest oda fog folyamodni!“ (Összes művek I. k. 330 l.). Isten kegyelmébe vetett hitéről tanuskodik az a párbeszéd is, mely közte s egy ismerőse közt ekkép folyt le: „Nem félek a haláltól“, mondá Arany. „Hogy is félhetne, ki oly halhatatlan műveket alkotott?!“ „Nem azért, felelt a költő, de mert hiszem, hogy az Isten kegyelme nagy!“ Ehhez nem kell magyarázat. L. Vasárnapi Ujság 1882.

Közügyeink.

Egy vallássérelmi ügy története.

(4-ik közlemény.)

Az 1888. febr. 22-én másodízben tartott járásbírósi tárgyalás alkalmával, — vádló, vádlott, a szülék, ker. anya és szülésznő jelenlétében, — először is a miniszter 1884-ik évi rendelete, majd az első ízbeni bírósi tárgyalás jegyzőkönyve olvastatott fel. Bírósi felhívására kijelentettem, hogy a mult tárgyaláskor mondottakon kívül semmi újabb előterjeszteni valóm nincsen. Csupán csak az, hogy költségeim megtérítését kívánom. Vádlott plebános felmentését kérte ezúttal is, tagadva a miniszteri rendeletnek visszaható erejét s egyszersmind kétségbe vonván, hogy a miniszternek juliusban kiadott rendelete augusztusig — a mikor az egyik gyermek megkeresztelve lett — velök az érsekség útján közölve lehetett volna; ismételte, hogy a gyermek ker. levelét azért nem küldte meg ref. lelkésznek, mert mindkét szüle róm. katolikusnak mondott be a keresztelés alkalmával; végül a mult tárgyalás jegyzőkönyvét kiigazíttatni kérte, nem ismervén el, hogy az anyakönyvi kivonatok megküldésére két ízben is felhívatott.

Ez utóbbi állítással szemben azt jegyeztem meg, hogy a mult tárgyalás alkalmával felvett jegyzőkönyv a valóságnak teljesen megfelel, mert plebános akkor azt vallotta, hogy: azon körülményt, vajjon kapott-e levelet és felhívást az anyakönyvi kivonatok megküldésére és hogy hány ízben? nem tudja; se nem tagadja, se nem állítja a felhívások vételét, mert róla biztosat mondani nem tud. Állításom igazolásául, hogy t. i. két ízben lett felhívás plebános az anyakönyvi kivonatok megküldésére, bemutattam a bíróságnak lelkészi naplóm és postakönyvem, — felolvastam naplómól szó szerint (mert az első felhívás vételét tagadta meg plebános), mit írtam neki első ízben? ¹⁾ Levelemre vonatkozólag plebános megjegyzése az volt, hogy ily hangú levélre adós nem maradt volna s így e körülmény is azt igazolja, hogy felhívásomat nem vette, nem vehette. ²⁾

Lelkészi naplóm és postakönyvemnek az ügyre vonatkozó része lemásoltatván s bíróilag hitelesítettván, az ügyiratokhoz csatoltatott, mint szintén a plebános által behozott anyakönyvből kiírt valamennyi Stéh gyermek ker. levele is, mely számos keresztlevél igazolásul szolgálhat e tekintetben a bíróságoknál, hogy a gyakori keresztelések ismertekké teheték plebános előtt a szüléket és ezek vallását.

Stéh Ferencz r. kath. apa a bíróság előtt tett vallomással Kolmer plebánosra nézve se terhelő, se enyhítő adatot nem szolgáltatott; nem mondott semmit, nem tud semmit, nem emlékezik semmire; költségeit 2 frtban kívánja megtéríteni. A ref. anya, Ujfalusi Juliánna, bevallotta, hogy esküvőjük előtt ígéretet tettek a plebánosnak, hogy gyermekeiket kivétel nélkül róm. katolikusnak kereszteltetik és nevelik, — ezért küldte gyermekeit Dadára megkeresztelni. Ugy Stéh, mint felesége igazolták, hogy állandóan Dobon laknak (tehát az anya esetleges katholizálásával való mentegődzés sikerültnek nem válhatott be), egy-

¹⁾ Levelem — igaz — csipkedő és leczkétető volt, de azt akartam vele elérni, hogy plebános megszólaljon reá s esetleges válasza biztos adatul szolgáljon ellene, hogy a felhívást vette.

²⁾ A leczkét, érdeke úgy kívánván, zsebre tette.

házi adót mindenik fél a maga lelkészének vagy egyházának fizet, bár Stéh a mult 5 évről tartozásban van.

A szülésznő azt vallotta, hogy plebános annyira ismeri híveit, hogy sokszor az anyának nevét, az apának foglalkozását nem is kérdi a bejegyzéskor, hanem csak írja azt, — ismerte Stéhéket is bizonyosan. Ha ő tőle kérde az anya nevét és vallását: ő mást nem mondott, nem is mondhatott, mint azt, hogy Ujfalusi Juliánna ref. vallású; hogy e dolgot ref. lelkésznek nem jelentette be, ennek oka az, mert a szülék neki azt mondták, hogy Dadára vigyék a gyermeket, ebben ők úgy egyeztek meg; tehát ő a dolgot egészen rendben levőnek találta.

A keresztanya nem tudott semmit.

A kihallgatások után zárbeszédre hívatván fel vádló és vádlott, e jogával egyik fél sem élt; vádló néhány szóval vádlott megbüntetését, vádlott pedig felmentését kérelmezte. A tárgyalás után az ítélet $\frac{1}{4}$ óra mulva kihirdettetett, mely szerint Kolmer plebános — tette kihágásnak minősítettván — 20 frt fő- és 10 frt mellékbírságra, esetleg 3 napi fogságra büntettetett, ref. lelkész 6 frt költségét és Stéh Ferencz 2 frt fuvarbérét is megtéríteni tartozván, köteleességévé tétetván plebánosnak, hogy a reklamált anyakönyvi kivonatok 8 nap alatt a t.-dobi ref. lelkészhez megküldje.

Az ítélettel — a büntetés csekélységére tekintettel — meglegedve nem levén, felebbezésemet azonnal bejelentettem; plebános azt sem tudta, felebbezzen-e vagy sem? Csak a bíróság azon kijelentésére, hogy: ha az ítéletben megnyugszik, felebbezéssel nem élhet, míg e felebbezés kijelentése mellett nem múlhatatlan kötelessége a felebbezés, — jelentette ki, hogy ő is felebbez.

Kuriózumképen megemlítem mindezek után, hogy midőn a büntetés, a bírság kiszabatott, plebános azt mondta, hogy: mert ő szegény ember (!), pénze nincs (?), az ítéletnek utolsó részét fogadja el, vagyis magyarul: leüli a büntetést.

A járásbírósi ítéletét a jövő számban közlöm.

Közli

Tóth Lajos,

t.-dobi ev. ref. lelkész.

Megoldásra váró kérdések.

II.

Az I. sz. a. ¹⁾ említett esetből látható, s ezt maga a kérelmező százados is állítja, hogy a katonaságnál a felekezet lelkészei külön anyakönyvet vezetnek s minden lelkészi funkciót végeznek. ²⁾ Ezt pedig nem lehet, nem szabad figyelmen kívül hagynunk, mert ez az államra, szintúgy mint az egyházra, sem belül, sem kívül hazánk határain közömbös dolog egyáltalán nem lehet.

Hogy nekünk magyarhoniaknak a Lajthántúliak ügyében egyházi tekintetben semmi közünk: az nagyon természetes! Belé vannak-é nyugodva ott s nem tartják-é hátrányosnak, hogy a közös hadsereg, főként a tisztiek családjai részére külön anyakönyv vezetessék? s tudják-é czélját eme intézkedésnek: reánk nézve ez is közömbös dolog! De nem lehet ná-

¹⁾ L. 27-ik szám, pag. 251.

²⁾ A Bécsből küldött keresztlevél kezdete így szól: „A bécsi cs. k. katonai kereszteltek anyakönyve 41-ik lapján 3-ik szám alatt“ stb.

lunk Magyarországon ez közömbös, akár egyházi, akár állami szempontból, de főleg nemzetiségi tekintetből. Hány magyart, és pedig sokszor az előkelőbb családokból veszítünk el így nemzetünkre nézve, kik mint katonák vagy más életsorsúak is, feledik vagy legalább mellőzik honosságukat kérni, maguk s gyermekeik részére?!

Mindezeket komolyan megfontolva, a kérdéseknek egész özöne merül fel a gondolkozó előtt, hogy vajjon bírhatnak-e hát jogosan a katonai lelkészek a szorosabban hatáskörökbe eső teendőikön, úgymint katonai istenítiszteletek s azokon az úrvacsora kiszolgáltatása, halálra ítélt katonák siralomházi teendőin s temetéseken kívül, keresztelési, esketési s mindezekről vezetendő anyakönyvelési joggal? Vajjon oly önállóság tehetik-e ezeket, hogy erről másnak nem, csak illetékes katonai hatóságuknak felelősek? Vajjon mentesek volnának-e azon kötelezettség alól, hogy az illetékes helyi hatóságnak úgy Osztrák- mint Magyarhonban beszámoljanak? S vajjon mint az általam is jelzett esetből látható, evang. luth. katonai lelkészeknek ott a katonaságnál, megvan-e ama joguk, hogy az ev. ref. egyházhoz tartozóknak is lelkészi szolgálatokat teljesítsenek? Vajjon mindezekre illetékességgel bírnak-e?!

Én eme felvetett kérdésekre, határozottan nemmel felelek. Szerintem ugyanis, bármely kivételes állása legyen is: a katonaság s annak egyházi hatóságai, akár állami, akár egyházi jog szempontjából nem képez s képezhet államot az államban. Ha hát a tábori lelkészek valami egyházi funkciót teljesítenek a szorosabban meghatározott katonai lelkészi teendőikön kívül, azokat csak a helyi illetékes lelkészek beleegyezésével teljesíthetik, még az esetben is, ha külön anyakönyvet vezethetnek is. Ev. luth. lelkészek pedig felhatalmazás nélkül semmi ev. ref. lelkészi teendőt nem végezhetnek. Hogy minő chaotikus viszonyok fejlődhetnek a helyi illetőségű lelkészek jogai feladásával vagy mellőzésével, azt, azt hiszem, nem szükség magyarázni. Ezek dacára mi mégis mit tapasztalunk? Azt, hogy a hadsereg körében, legalább Bécsben (lehet egyébütt is), a tábori lelkészek minden egyházi funkciót teljesítenek, külön anyakönyvet vezetnek, a nélkül, hogy beírás végett az illetékes helyi lelkészeket is megkeressék, vagy legalább év végén az anyakönyv párját megküldenek, tehát a nélkül, hogy eljárásukról beszámolni tartoznának s tetteikért felelősségre vonhatók volnának. Ev. ref. vallásúakat luth. lelkészek keresztesnek és ki tudja, ilyen s más lelkészi teendőt nem teljesítenek-e a róm. kath. lelkészek is?! Ideje, nagy ideje volna már az állami s az egyházi magas hatóságoknak e visszás helyzetet segíteni; az egyöntetűséget s összhangzatot a birodalom mindkét felében ezen a téren is létrehozni, természetesen hazánkban autonómiánk épségben tartásával.

Nem visszás s mintegy negligáló helyzet reánk nézve az is, hogy tábori, vagyis katonai főlelkészünk, püspökünk nincs, míg megfordítva, a luth. atyafiak bírnak ily tekintélyes állású lelkészszel?!

Itt az ideje, hogy ha léteznek ily főpapok a katonaság körében más vallásúaknál s ha ezek fentartása szükségesnek látszik: foglalja el állását e helyen is a maga legfőbb képviselővel, a katonai püspökkel a mi tekintélyes ev. ref. egyházunk is; rendeztessenek a tábori lelkészszel teendői, kötetelmei; különben ez előrehaladott században is, csakúgy tűnünk fel más felekezetekkel szemben, mint lenézett, vagy legalább is kicsibe vett egyház.

E téren a kezdeményezést megtenni az egyházi felsőbb

hatóságok feladata s ha az érdeklődést elérni jelen cikkemmel sikerül: célomat értem. Különben szóljanak e tárgyhöz s tegyenek érdekében többet az avatottabbak.

Lázári.

Szikszay János,
evang. reform. lelkész.

Irodalom.

Külföldi református irodalom.

Handreichung zum Heidelberger Katechismus für Prediger, Lehrer und Gemeindeglieder von Otto Thelemann, V. D. M. Konsistorialrat in Detmold. 1888. Verlag von Schenk in Detmold. VII+547. Ára?

A tiszteletes tudós író, e műve kidolgozásakor többen kívánalmakat és szükségleteket tartott szem előtt, melyeket dícséretre méltó módon egytől-egyig ki is elégitett. Munkájában a vallástanító, t. i. az, a ki káténk tanításával foglalkozik, bőséges anyagot talál, melyet a kiváló buzgóságot és rátermettséget igénylő kátéoktatás céljára áldásosan felhasználhat. A lelkész is nagy haszonnal járó munkát végez, ha Thelemann e jeles művét át- meg átvassza, a mennyiben a kátéprédikációk szerkesztésénél szükséges tájékoztatást, tárgyalási menetet, bibliai és egyháztörténelmi példákat, szóval a gyakran oly szükséges és óhajtott útbaigazítást alig szerezheti meg egyszerűbb és könnyebb módon, mint ebből a munkából. Nem kész dispositiókkal találkozunk itt, hanem oly értelmezésekkel, melyeket kiki saját tehetsége szerint alkalmazhat s mindig bizonyos nemű sikerrel. Így hát úgy tekinthetjük e művet, mint egy jelesül szerkesztett vezérkönyvet a mi örök becsű heidelbergi káténk oktatási céljára. Az érdemes író ezenkívül még, egy nem kevésbé fontos érdekre is tekintettel kívánt lenni, a miről mi nálunk, legalább ez idő szerint, nem igen sokan bírnak valódi tudatossággal. Thelemann atyánkfia könyve nevezetesen úgy van szerkesztve, hogy abból a gyülekezeti tagok is, minden további bővebb magyarázás nélkül okulhatnak, épülhetnek, hittudatukban, szent vallásunk ismeretében gyarapodhatnak, erősülhetnek. És épen erre van nekünk is mai napság olyannyira égető szükségünk. A mi heidelbergi káténk oly páratlanul kitűnő és teljtartalmilag a biblián nyugovó, abból merített symbolikus könyv, melyhez hasonlítható rokon termék a reformatió kora óta nem jelent meg. Benne — mint Göbel mondja — lutheri bensőség, melanchtoni világosság, Zwinglit jellemző egyszerűség és kálvini tűz párosul egymással. A tiszántúli egyházkerület vezérférfiai tehát bölcsen cselekesznek, midőn teljes buzgósággal odahatnak, hogy káténk örökigaz tartalma, anyaszentegyházunk minden tagja előtt ismeretessé legyen s abból úgy a nép, mint a tudósok igazán megismerjék az Isten ígéje alapján reformált egyház hit- és erkölcsstanát.

A mi a szóban forgó vezérkönyv tárgyalási módját illeti, ez teljesen helyes elveken nyugszik. Tekintettel van az úrnapi szakaszokra osztás régi eredetiségére s rövid bevezetésben vázolja az egész káté oeconomiáját. A tulajdonképeni értelmező rész tölti be e könyv túlnyomó nagy terjedelmét, nyomról-nyomra megvilágítva, kifejtve minden tételt, sőt helyenként szóbeli értelmezéseket is adván. Kiválóan mélyreható, mind a mellett népszerűen világos a második főrész tárgyalása „az ember megváltásáról”. Nagy becsüt kölcsönöz a műnek az is,

hogy szerzőnk az egyes tételek magyarázatánál részint Ursin és Olevian mint közvetlen kátéírók műveiből, részint Kálvin, Luther és az egyházi atyák eredeti írtaiból, nagy gonddal és sikerrel gyűjtögette össze s dolgozta fel mindazt, a mit a tanbeli előterjesztés folyamán szükségesnek tartott. Ezek a vonatkozások különösen nagy értékűek. Az egész művet két tartalmas közlemény zárja be. Egyikben leírja szerző káténk történetét, megemlékezvén a számtalan háborgattatásról és üldöztetésről, melyet a heidelb. káté szenvedett, melyre szószerint alkalmazható a zoltáríró eme mondása: „Gyakorta nyomorgattak engemet az én ifjúságomtól fogva, mindazáltal nekem semmit nem árhattak“. A másik függelékben pedig négy évtized alatt szerzett tapasztalatainak gazdag tárházából hoz elő e tudós és gyakorlott katecheta sok régi és sok új dolgokat, útmutatást nyújtván a kátének helyes és eredménydús tanítására vonatkozólag.

Őszintén óhajtjuk, hogy e jeles mű minél szélesebb körben elterjedjen s ajánljuk azt lelkipásztortársaink és általában minden érdeklődők figyelmébe.

Erdős József.

Beszédek és értekezések. Irta Hörk József eperjesi ev. ker. coll. theol. dékán-tanár stb. Ára 1 frt 60 kr. Kassa. Bernovits Gusztáv nyomdájában. Az ajánlás és előszó után 20 collegiumi igazgatói beszéd, 6 egyházi beszéd, különféle egyletekben 6 elnöki beszéd és 3 nagyobb értekezés foglaltatik az előttünk fekvő, 269 lapra terjedő kötetben. Jól tette az általunk igen tisztelt szerző, hogy e beszédeit és értekezéseit kiadta. Főként igazgatói beszédei közül többnek, pl. a tanártársak fölött mondott gyászbeszédnek maradandó becsű értékűek van. Egy eszmékért, magas eszményekért lángoló lélek nyilatkozatai e beszédek. Méltó e mű, hogy minél többen gyögyörködjenek szép gondolataiban, hogy így a kitérő nevű, fáradhatatlan munkásságú szerző nemes törekvése is jutalmazva legyen.

Az új védtörvény és útasítás lelkészeket, papnövendékeket, tanítókat és tanítójelölteket illető szakaszai. Egybegyűjté és magyarázatokkal ellátta Révész Kálmán, a pápai evang. reform. theologiai akadémia ny. r. tanára. Budapest Deutsch M.-féle műintézet, Czettel és Deutsch. 1889. Ára bérmentes küldéssel 30 krajczár, mely összeg postautalványon szerzőhöz Pápara küldendő. A 35 lapra terjedő mű tartalma következő: Bevezetés. I. Az anyakönyvvezetők teendői. 1. A védkötelesek összeírása. 2. A családi értesítők. II. A védkötelesek nőülése. III. Papnövendékek, papjelöltek (segédlelkészek), felszentelt és alkalmazott lelkészek (lelkésztanárok) kedvezménye. IV. A tanítójelöltek, tanítók és tanítóképezdei növendékek kedvezménye. Igen fontos és nagyhasznú munkát végeztet a mi Révész Kálmán barátunk, midőn e művet összeállította. A könyv címe s közlött tartalma elmond mindent, a mit mi arról ismertetésképen írhatnánk. Azért legyen elég csak annyit mondanunk, hogy R. K. komoly becsvágygyal és lelkiösmeretes gonddal írt jó munkát, becses vezérfonalat adott lelkészeink, tanítóink, a papnövendékek és tanítójelöltek kezébe, kiknek is e művet örvendve és kész jóindulattal ajánljuk.

Különfélék.

Révész Bálint Egyházszerartartási beszédei másodikk bővített kiadásban e héten megjelentek. Azt hisszük, kedves dolgot ujságolunk ezzel a mi tisztelt olvasóinknak, s megbocsátja azt mi nekünk mindenki, ha ez érdekes irodalmi hírrel itt az ujdonságok élén kedveskedünk. Főtiszt. püspök urunk Csiky Lajos hittanárt bízta meg úgy ezen beszédei újra kiadásával, még kiadatlan igen nagyszámú liturgiai beszédei egyes kiválogatandó, közhasználatra is alkalmas darabjainak e könyvben a régiek közé illesztésével, mint majd halotti imádságainak és egyházi beszédeinek kiadásával is. A megbízott tanár a mű előszavában felsorolja az újonnan fölvetett beszédeket. A szép kiállítású, könnyen olvasható betűkkel nyomott mű 334 lapon Budapesten jelent meg Kókai Lajosnál. Ára fűzve 2 frt 40 kr, kötve 3 frt, aranyvágással tokban 3 frt 40 kr. Megrendelhető nevezett Kókai Lajos könyvkiadónál Budapesten (Károly-utca 20. boltszám). Gondoskodtunk róla, hogy püspökünk könyvét mielőbb ismertesse lapunk. Révész Bálint e művének nagyhangú szavakkal való ajánlgatására semmi szükség nincsen, s épen e lap szerkesztője, azon kívüli hogy ő rendezte ezt sajtó alá, még egyéb okokból is nem tehetné azt. Beszél arról a könyvről eleget a címe alá frt név is.

Menyhárt János-alapítvány. (Huszdik kimutatás.). Ujabbban ez alapítványra Boros Gábor gyulavárii segédlelkész úr 1 frtot küldött be hozzám. A már nyugtázott 345 frt 66 krral s ennek 6 frt 32 krra menő időközi kamatjával együtt eddig 352 frt 98 krt teszen ez alapítvány takarékpénztárba tett összege. Debreczen, 1889. július 18. Csiky Lajos.

Károli Gáspár emléke. Bősörményi Béla battonyai lelkész úr 2 frt 50 krt gyűjtött s küldött be hozzánk, melyből Dr. Asbóth Albert úr 50 krt a sír-, 50 krt a szellemi emlékre, Kardos János takarékpénztári könyvvezető úr 1 frtot a szellemi emlékre, Nagy Dániel főgondnok úr pedig 50 krt a síremlékre adott. Boros Gábor gyulavárii segédlelkész úr pedig a két czél között egyformán megosztandó 2 frtot küldött. Bejött eddig lapunknál a síremlékre 88 frt 29 kr, a szellemi emlékre 88 frt 47 kr, együtt időközi kamatokkal 177 frt 64 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1889. július 18. Csiky Lajos.

Debreczen költőjének, Csokonai Vitéz Mihálynak meglehetősen elhanyagolt, elhagyott sírja a legközelebbi ősön végre-valahára rendbe fog hozatni, a debreczeni Hatvan-utcai temetőben. Még ez év február havában egy felhívás jelent meg ez ügyben a helyi lapokban, mely, úgy látszik, nem lett „kiáltó szó a pusztában“. A gyűjtő bizottságnak, melynek tagjai Géresi Kálmán, Bodossy Pál, Szabolcska Mihály és Veszprémy Zoltán, már körülbelül 400 forint áll rendelkezésére. A sírhalom megújítása, a nagy vasemlék bronzirozása van tervbe véve; mindenek fölött pedig az egésznek rácsesal való körülvétele. Már is igaz hát a költőnek ez előtt körülbelül egy századdal, a tihanyi „riadó leány“ előtt hangoztatott jóslata, hogy lesz idő, mikor: „A mely fának sátorában, Áll együgyű sírhalmom magában, Szent lesz, tisztelt hamva mért!“

Könyves János, kis-marjai ev. ref. lelkész, kinek haláláról mult számunkban röviden már megemlékeztünk, nagyon hosszú ideig volt beteg, de különösen pünköst vasárnapja óta. Addig fenn volt, de azóta feküdt — négy héten át. Ugy pünköst előtt, mint azután is roppant kínokat szenvedett. Meghalt jul. 7-én vasárnap délelőtt 10 és fél órakor. A betegség, mely a megboldogult halálát okozta, a gyógyíthatlanok egyike: nyelvrák volt. Temetése f. hó 9-én nagy és fényes volt. Huszonegy lelkész volt jelen palástosan, tanító meg még több volt ott, mint lelkész. A templomban a gyászbeszédet Vadon Miklós nyüvedi lelkész úr tartotta, — a sírnál pedig Major Gyula pelbárthidi lelkész úr imádkozott. A megboldogult először 1845-ben lépett házasságra Cseh Veronikával, másodszer pedig 1864-ben Beszterczky Katalinnal. Az első házasságból van egy gyermeke: Bella, pályi jegyzőné, a második házasságból egy Irén nevű leánya. Az elhunyt Tisza-Tarjánban született 1813. okt. 10-én. Debreczenben elvégezvén tanulmányait, szikszói iskola-tanító, majd Szalontán Balogh Péter mellett káplán, n.-várad-i gymn. tanár, 1848-ban kis-marjai lelkész lett. Egyházmegyéjében volt jegyző és tanácsbíró is. Nagy irodalmi tevékenységet fejtett ki a budapesti s később a Debreczenben megjelent egyházi lapokban, továbbá Révész Imre Figyelmezőjében, a Vas. Ujságban és a n.-várad-i lapokban. Van néhány kisebb, önállólag megjelent műve is. Nyugodjék a hű ember immár az örök-kévalóság kebelén! Lengjen síri álma fölött szelid emlékezet!

Gyászír. Részvétellel értesülünk, hogy Becsek Sándor, szatmári gymnasiumi tanár neje, szül. Berendy Eszter asszony élete 39-ik évében, folyó hó 11-én délután 3 órakor hosszas szenvedés után gümő-kórban kimult. A megboldogultnak földi maradványai, folyó hó 13-án délután 5 órakor az ev. ref. egyház szertartása szerint a szatmári sírkertben örök nyugalomra tetettek. Béke lengjen porai felett! — Tisztelt tanártársunk pedig találjon megnyugvást hitünk Uránál s kedves gyermekei növekedésében, haladásában keresse vigasztalódása édes forrását.

Iskolai értesítők. 3. A debreczeni evang. reform. egyház Valics Antalné iskolájával egyesített nyolcz osztályú leánynevelő-intézetéről és varró-osztályáról az 1888—89. iskolai évre szóló, jelenleg már tizenötödik jelentést Dóczy Gedeon igazgató adta ki. Az intézetben összesen 14 tanerő működött; a nyolcz osztályban 145, a varró osztályban külön 18 növendék volt, kik közül 90 ref, 9 ág. ev. 22 r. kath. 42 izraelita. Vidékről mindössze 16-an voltak, a többiek mind helybeliek. A nevelés és oktatás keresztyéni és hazafias iránya, a gyakorlati élet követelményeinek folytonos szem előtt tartásával párosult, s a tanév folyamát semmi akadály nem zavarta meg. A jövő iskolai év szept. 4-én kezdődik, a beíratások pedig a helybeli ref. vallású növendékek számára aug. 30—31. más vallásúak s vidékiek részére szeptember 1—3. napjain történnek. Az intézetbe teljes ellátásra is vétettek fel növendékek, mire nézve a jelentés XI. szakasza nyújt kellő tájékoztatást. — 4. A debreczeni kir. gazdasági tanintézet 1888. évről szóló évkönyvét szerkesztette Domokos Kálmán igazgató. A 121 lapra terjedő tömör könyv a tanintézet életében előfordult főbb mozzanatokot és az átlagos eredményeket tünteti fel, mivel a felvételre és tanulási viszonyokra vonatkozó szabályok rendszeresen az évi értesítőben közöltetnek. Az 1887 $\frac{3}{4}$. tanévre beíratkozott összesen 103 s év végén maradt 95 hallgató és így a létszám az előbbi három évihez képest

némileg csökkent. A földműves iskolában volt a két éven 36 növendék, rendszeresítve azonban 40 hely van. Igen becses és helyi szempontból különösen tanulságos az évkönyvben közölt négy tartalomdús értekezés Szüts Mihály, Zalka Zsigmond és Czajlik István intézeti tanárok tollából. — 5. A székellyudvarhelyi evang. reform. collegium értesítője Gönczi Lajos igazgatótanár szerkesztésében jelent meg. Közölve van benne az átalakított és új felső emelettel meg bővített collegiumi épület 1888. októberhó 14. napján megtartott felavatási ünnepélyének lefolyása s az 1888—89. tanév története, melyből sajnálattal olvastuk, hogy a felsőbb osztálybeliek nem voltak eléggé szorgalmasok s a mi még feltűnőbb, hogy a tanári kar által kitűzött magyar nyelvi pályakérdésre egyetlen mű sem adatott be. A tanulók létszáma a nyolcz osztályban a tanév végén 184 volt, ezek közül református 160 és magyar anyanyelvű 178. Kellő szigorral jártak el az érettségi vizsgálaton, nevezetesen 25 jelentkező közül csakis 19 boesáttatott szóbelire, s ezek közül is egy javító vizsgálatra útasított egy tárgyból. A tanulóság különböző címeken 3952 frt 77 krt, 12 cs. k. aranyat és 24 véka gabonát kapott segélyképen. Különösen nagy kedvezmény az összes tanulóságra nézve az aránylag csekély tandíj: nevezetesen az I—IV. gymn. osztályban félévénként öt frt, az V—VIII. osztályban pedig hét forint a tandíj. A jövő tanév két újonnan választott rendes tanár beigtatásával fog megnyitvatni szept. 4-én. — 6. A szatmárnémeti evang. ref. gymnasium mult tanévi, immár XIX. értesítőjét Borsos Benő igazgatótanár szerkesztette, megnyitoul közölve benne saját székfoglaló beszédét, melyet 1888. szept. 9-én történt beiktatása alkalmával tartott, azt fejtegetvén, hogy miért tanítatik gymnasiumainkban a görög s latin nyelv és irodalom s miért foglalnak el e tárgyak oly tekintélyes helyet a gymnasium többi tantárgyai között. Az intézet évi történetének adatai közül ezúttal is részvétellel említjük fel néhai Nagy Áron Géza tanár elhunytát. A hat osztályban az év végén összesen 190 tanuló volt, kik közül 136 ref. és helybeli 68. Volt 1 osztrák és 1 galicziai növendékük is. A nagy könyvtár, mely több ezer kötetet számlál és évek óta rendezés alatt van, az év folyamán 225 művel, a tanári kézi könyvtár pedig, mely 232 műből áll, 13 művel szaporodott. Hasonlóan gyarapodott az ifjúsági könyvtár, természetrajzi muzeum, régiség- és éremtár is. A tápintézet jótéteményében többen részesültek; négyen féldíj-fizetés mellett voltak felvéve egész évre 42 frtért, többeknek pedig segélypénzül 133 frt 50 kr osztatott ki. A tanári nyugdíj- és gyámintézet összes vagyona 16,798 frt 30 kr. A VII. és VIII. osztály alapjára tett adakozások jelenlegi összege pedig 54,992 frt 44 kr, mely összegből jelentékeny rovatot tölt ki a nagylelkű Gróf Kun Kocsárd 1000 frtos adománya. Nézetünk szerint kívánatosabb volna, ha az évi értesítőben a tanulás eredménye nem pusztán általánosságban, hanem minden egyes tanulóra nézve is feltüntetve volna. A tandíj mérsékelt, nevezetesen félévénként protestánsoknak 7 frt 50 kr, más vallásúaknak tíz frt.

Szerk. posta. Kocsordi cikke ügyében két újabb fel-szólalás érkezett be hozzánk. Jövő hétig, míg magunkat ez ügyben tájékozunk, türelmet kérünk. — Sz. K. Kunhegyes. Hálás köszönettel fogadom a figyelmeztetést. A másik dologban eljárók.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

Pályázat.

A kisujszállási ev. reform. hat osztályú gymnasiumban rendes tanári állomásra pályázat hirdetik, melylyel a latin és magyar nyelvnek heti 22—24 órán való tanítása van összekötve.

Javadalmazás évi 900 forint. Csak protestáns vallásúak pályázhatnak. A kellően felszerelt kérvények, melyekhez életkort, vallást, tanulmányokat, eddig végzett hivataloskodást és hadkötelezettségi viszonyt illető okmányok esatolandók, a gymnasiumi igazgató-tanács elnökségéhez f. évi augusztus hó 15-ik napjáig küldendők be.

Okleveles tanárok előnyben részesülnek. Oklevéllel bíró egyén egy évi sikeres működés után állandósíttatik, nem okleveles egyén pedig 2 év alatt oklevelet szerezni tartozik.

A megválasztott a „Tiszántúli tanári nyugdíjintézetbe“ is belépni tartozik.

Az állomás 1889. évi szeptember 1-én elfoglalandó.

Kelt Kisujszálláson, 1889. július 18.

1—2

A gymnasium igazgató-tanácsának elnöksége.

Pályázat

főgymnasiumi tanszékekre.

A folyó évben tartandó erdélyi ev. ref. egyházkerületi közgyűlésen a zilahi ev. ref. collegium főgymnasiumánál újon rendszeresítendő magyar nyelv s irodalmi és magyar s latin nyelv és irodalmi tanszékek választás útján be fognak tölteni.

E tanszékek mindenikének javadalma 1000, azaz egyezer forint készpénzben, 200, azaz kétszáz forint lakbérilletmény és — egyelőre — két 100—100 frtos ötödéves korpótlék.

A pályázók kötelesek életkorukat, ev. ref. vallásukat, az illető tudomány-szakokra való képesítettségüket okmányilag igazolni.

Ha az említett állomások valamelyikére az iskolánál már az 1889—90-ik tanév elejétől alkalmazásban levő helyettes tanár választatnék meg, számára a fentírt rendes tanári fizetés a tanév elejétől útalványoztatik, ha pedig a választás az intézetnél alkalmazásban nem levő egyénre esnék, számára a fizetés csak az állomás elfoglalása idejétől, 1890. szeptemberétől kezdve számíttatik.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi aug. 10-ig az erdélyi ev. ref. egyházkerületi igazgató-tanács alulírott elnökéhez benyújtandók.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának Kolozsvártr, 1889. júliushó 8-án tartott üléséből.

Szász Domokos,
ref. püspök, mint elnök.

Parádi Kálmán,
tan. előadó.

Pályázat.

A zilahi ev. ref. collegium főgymnasiumánál az 1889—90-ik tanévre betöltendők a következő helyettes tanári állomások:

- 1) egy természetrajz-földrajzi;
- 2) egy classica-philologiai;
- 3) egy rajz- és szépírás-tanári;
- 4) egy magyar s latin nyelv és irodalmi.

Mindenik állomás évi javadalma 800—800 frt, havi előleges részletekben.

Az 1., 2. és 3. állomás rendszeresítését a nagym. közoktatásügyi miniszter úrral kötendő szerződés tervezete értelmében a miniszter úr magának tartotta fenn. Rendszeresítés esetén az 1. és 2. tanszék évi javadalmazása 1000, azaz egyezer forint készpénz, 200, azaz kétszáz forint lakbérilletmény, és — egyelőre — két ízben 100—100 frtos ötödéves korpótlék. A 3. számú állomás javadalma rendszeresítés esetén is — újabb intézkedésig — 800 forint marad. Rendes tanárral való betöltésnél a helyettes minőségben alkalmazottak előnnyel fognak bírni.

Pályázhatnak ev. ref. vallású okleveles tanárok vagy tanárjelöltek. Pályázati határidő: 1889. augusztus 10-ik napja, mely ideig a kellően felszerelt folyamodványok a zilahi ev. ref. collegium igazgatóságához küldendők.

A zilahi ev. ref. collegium előljáróságának 1889. június 19-ikén tartott üléséből.

Lőrinczy György,
elnök.

Kincs Gyula,
előljárósági jegyző.